

Міністерство освіти та науки України
Тернопільський національний технічний університет імені
Івана Пулюя

Кафедра економічної кібернетики

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до проведення практичних занять

з курсу

«Прикладна економіка»

(Частина 1)

для студентів спеціальності 051 «Економіка»
денної та заочної форми навчання

Тернопіль 2023

Методичні вказівки до проведення практичних занять з курсу «Прикладна економіка» (частина І) для студентів спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форми навчання. Укл.: Берестецька О.М., Гац Л.Є. Тернопіль, ТНТУ. 2023р. - 20 с.

Укладачі: Берестецька О.М., Гац Л.Є.

Рецензент: Дмитрів Д.В.

Методичні вказівки до проведення практичних занять з курсу «Прикладна економіка» (частина І) для студентів спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форми навчання затверджено на засіданні кафедри економічної кібернетики

Протокол № 9 від « 13 » лютого 2023 року.

Методичні вказівки до проведення практичних занять з курсу «Прикладна економіка» (частина І) для студентів спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форми навчання розглянуто та схвалено НМК факультету економіки та менеджменту

Протокол № 5 від « 15 » лютого 2023 року

Відповідальна за випуск : Берестецька О.М.

Зміст

Вступ	4
Перелік питань й завдань практичних занять	8
Теми доповідей або презентацій	16
Методи контролю	17
Рекомендована література	18

Вступ

Метою дисципліни «Прикладна економіка» є набуття студентами компетенцій щодо комплексного застосування знань набутих в процесі вивчення фундаментальних економічних дисциплін та статистико - математичного інструментарію досліджень у сфері практичної діяльності економічних суб'єктів на мікро-, мезо- та макрорівнях.

Після вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

- знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки;
- розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем;
- вміти практично застосовувати теоретичні положення та відомі математичні методи при розв'язанні реальних економічних задач;
- використовувати одержані знання при вивченні інших економіко-математичних дисциплін.

Опанування тем дисципліни дозволяє сформувати у здобувачів вищої освіти визначену систему компетентностей:

загальних

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

фахових

СК1.Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК3.Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4.Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5.Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК6.Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК8.Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин.

СК9.Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

СК11.Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

СК15. Здатність використовувати знання у сфері екологічної стійкості, тобто осмислення, планування та діяльності з відповідальним й дбайливим ставленням до навколишнього середовища і здоров'я суспільства.

СК16. Здатність використовувати знання у сфері цифрової економіки та цифрової трансформації процесів документообігу, комунікацій, управління персоналом, маркетингу, електронної комерції, бізнес-моделювання та прогнозування соціально-економічних процесів.

Очікувані програмні результати навчання:

ПР3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки, основ функціонування сучасної економіки.

ПР4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПР.5 Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПР6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПР7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПР8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПР10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПР11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПР12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні й соціальні показники.

ПР16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку й формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПР17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПР18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПР21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР26. Демонструвати здатність використовувати знання у сфері цифрової економіки та цифрової трансформації процесів документообігу, комунікацій, управління персоналом, маркетингу, електронної комерції, бізнес-моделювання та прогнозування соціально-економічних процесів.

Дані методичні вказівки складено згідно робочої програми дисципліни «Прикладна економіка». Практичні заняття мають на меті закріпити лекційний матеріал у ході розв'язання задач, семінарських дискусій в процесі вирішення кола проблем.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ Й ЗАВДАНЬ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Теоретична і прикладна економіка. Принципи і методи теоретичної і прикладної економіки.

Питання для обговорення

1. Прикладна економіка: загальна характеристика курсу.
2. Метод економічної теорії
3. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості.

Практичні завдання

1. Скласти таблицю тверджень відомих вчених про економіку.
2. Скласти рейтинг найважливіших складових життя, що змінилося в час епідемії:

<i>Рейтинг найважливіших складових життя</i>		
Складова	До епідемії covid-19 (2018, 2019)	Час епідемії covid-19 2021р
Сім'я		
Робота		
Друзі, знайомі		
Вільний час		
Релігія		
Можливість мати власний бізнес		
Хобі		
Політика		

3. Стереотипи поведінки населення (з врахуванням особистісної оцінки ситуації)

Моделі поведінки	стать		Вік		
	чоловіки	жінки	До 30 років	30-54 роки	старші 55 років
Більше працювати					
Переїзд в іншу місцевість					
Виїзд з країни					
Впасти у відчай					
Протест					
Нічого не робити					

Тема 2. Структура та функціонування економічної системи.

Питання для обговорення

1. Сутність економічної системи та її структура.
2. Національна економіка: сутність, структура, механізми функціонування та цілі розвитку.
3. Елементи середовища функціонування національної економіки.

Практичні завдання

1. Перелічені нижче ознаки розмістіть (вказіть літери) у стовпчиках таблиці відповідно до типу економічної системи.

Економіка			
традиційна	ринкова	адміністративно-командна	змішана

- а) ціни встановлюються централізовано;
- б) здійснюється «індикативне» планування;
- в) стихійний розвиток;
- г) плани мають директивний, обов'язковий для виконання характер;
- д) в економіці існують різноманітні форми власності;
- е) ціни формуються в процесі конкурентної боротьби;
- є) обсяги і структура виробництва визначаються співвідношенням попиту і пропозиції на товари (послуги);
- ж) обсяги виробництва визначаються потребами;
- з) асортимент продукції, що випускається, контролюють центральні органи управління;
- и) значний вплив на економіку справляють звичаї, релігія, традиції;
- і) панує приватна власність на результати й ресурси виробництва;
- ї) панування загальнонародної (державної) форми власності;
- й) відносно низький рівень розвитку;
- к) ефективне стимулювання динамічного розвитку економіки;
- л) існує кастовість, поділ людей на соціальні прошарки.

Тема 3. Інноваційний розвиток економіки у системі глобалізаційних викликів.

Питання для обговорення

1. Системний підхід до інноваційної діяльності.
2. Просторовий підхід до інноваційного розвитку економіки.

3. Пріоритетні напрями дієвих організаційно-інституційних та економічних механізмів (засобів, інструментів) регулювання просторової організації бізнесу.
4. Еко-інноваційний підхід у системі сталого розвитку.

Практичні завдання

1. Проаналізувати використання інноваційних рішень в Україні по роках (використовуючи дані Державної служби статистики України):

Рік	Кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів, одиниць	Обсяг витрат на інновації, млн грн	Частка кількості інноваційних підприємств у загальній кількості промислових підприємств	Кількість працівників, зайнятих у виконанні наукових досліджень та розробок, осіб
2020				
2021				
2022				
2023				

2. Робота з сайтом: Статистичний збірник «Регіони України». Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/Arch_reg.htm

За даними збірника на наведеними напрямками зробити дослідження обраного регіону.

3. У місті А, де виробляється продукції та послуг на 10 млн. грн. на рік, функціонують сім господарських об'єктів, які створюють відповідні частки валового регіонального продукту: підприємство вантажного автотранспорту (25%), товарна сільськогосподарська ф'ючерсна біржа (5%), таксопарк (10%), авторемонтний завод (25%), комерційний банк (12,5%), комерційний розважально-ігровий комплекс «Луна-парк» (2,5%) і тютюнова фабрика (20%). Знайти обсяг ринкової інфраструктури.
4. Виберіть, на Ваш розсуд, підприємство і опишіть причини початку його функціонування, доцільності продовження діяльності (врахуйте екологічний фактор доцільності) Якщо об'єкт, про який йде мова, споруджений давно, то вкажіть, який із факторів РПС не було взято до уваги для забезпечення успішної роботи об'єкту сьогодні.
5. Питання для самостійної роботи.
Підготувати презентацію про особливості господарського комплексу області проживання студента (На матеріалах статистичних збірників дати характеристику та виділити особливості господарського комплексу регіону).

Тема 4. Розвиток інноваційного підприємництва на національних та міжнародних ринках.

Питання для обговорення

1. Суть та особливості стартапів.
2. Венчурний бізнес. Структура ринку венчурного капіталу.

3. Напрями розвитку та вдосконалення інституціонального забезпечення венчурного фінансування інноваційного розвитку промисловості.

Практичні завдання

1. Що необхідно для успішного розвитку венчурного бізнесу в Україні?
2. «Бізнес-ангели», венчурні менеджери. Хто може ними бути? Які їхні функції?
3. В яких країнах найбільш активно діють «бізнес - ангели»?
4. Досвід закордонних країн в розвитку венчурного бізнесу в Україні.

Тема 5. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку країни.

Питання для обговорення

1. Еволюційно-історичний аспект стратегічного планування.
2. Мета стратегічного планування.
3. Завдання стратегічного плану.
4. Сутність та види планування.
5. Форми макроекономічного планування.

Практичні завдання

1. Робота з сайтом:

Стратегічне планування регіонального розвитку на період до 2027 року. Режим доступу:

<https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/>

Стратегія розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки. Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/strategiya-rozvytku-ternopilskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky.pdf>

2. Заповнити таблицю

Стратегічне планування	
Переваги	Труднощі
...	...

3. Дайте відповіді на питання та обґрунтуйте їх.

- 1) Які вимоги ставляться до формування стратегічних цілей організації?
 - 2) Як співвідносяться стратегічні цілі з місією організації?
 - 3) Які стратегічні цілі стоять перед Вашою організацією (на вибір студента, де проходили практику)?
4. Провести SWOT- аналіз конкретної фірми. Для цього аналізу оберіть будь-яку добре відому Вам фірму. Складіть список факторів, що визначають сильні і слабкі сторони вашого об'єкта. До цього списку повинні входити фактори, які Ви можете оцінити самостійно чи за допомогою доступних для Вас експертів, які компетентні з відповідних питань. Зробіть висновок.

Тема 6. Стратегічне планування регіонального розвитку на основі Смарт-спеціалізації.

Питання для обговорення

1. Визначення старт-спеціалізації.
2. Практичні аспекти втілення SMART – стратегії в регіоні.

3. Основні принципи концепції «розумної спеціалізації».

Практичні завдання

1. Чи відноситься крипто валюта до SMART технологій? Доведіть.
2. Цифрові трансформації традиційного бізнесу. Навести приклади.
3. Проаналізувати показники використання населенням України Інтернету за напрямками у 2020 році, використовуючи дані Державної служби статистики.

Тема 7. Мережева взаємодія як модель інноваційного розвитку.

Питання для обговорення

1. Поняття інноваційної екосистеми. Фактори розвитку регіональної інноваційної екосистеми.
2. Загальні риси регіональної інноваційної системи.
3. Кластерна взаємодія як модель формування регіональної інноваційної екосистеми.
4. Підходи в економічній теорії, на які спирається концепція інноваційних екосистема.

Практичні завдання

1. Проаналізувати діяльність діючих кластерів в Україні.
2. Які інструменти інформаційної підтримки доцільно використовувати для здійснення пошуку партнерів і просування технологічної інформації в мережі?

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. Використання економічних законів в прикладній економіці.
2. Економічна безпека регіону: теоретичні аспекти.
3. Методи інтегрального оцінювання та регулювання економічної безпеки.
4. Економічна наука та економічна історія.
5. Класифікація потреб за Маслоу.
6. Характеристика структур національної економіки.
7. Еволюційна економіка.
8. Позиції України в рейтингу екологічної ефективності у 2022 році.
9. Концепція бізнес-моделі Lean Canvas.
10. Основні види бізнес-моделей залежно від особливостей ключової діяльності стартапів в Україні.
11. Найпопулярніші бізнес-моделі інноваторів бізнесу.
12. Порівняльна характеристика структури концепції, стратегії та програми економічного і соціального розвитку країни (областей).
13. Напрямки smart-спеціалізації регіонів України.
14. Цифрові трансформації традиційного бізнесу.
15. Інноваційні лабораторії як віртуальний майданчик взаємодії учасників екосистеми.

Орієнтовні напрямки досліджень для підготовки тез на конференцію:

1. Інноваційні продукти, товари, послуги.
2. Аналіз діяльності кластерів в Україні.
3. Рітейл у часі digital.
4. Впровадження сучасних технологій для збільшення обсягів покупок споживачів.
5. Нові цифрові знання.
6. Цифровізація сфер життя.
7. Формування цифрових навичок.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. Тестова перевірка (модуль 1, модуль 2, самоконтроль, тематичний контроль).
2. Перевірка та захист доповіді або презентації.
3. Усне опитування.
4. Вирішення задач та ситуацій.
5. Робота з термінологією курсу (складення кросворду).
6. Підготовка тез доповіді на конференції.

Шкала оцінювання видів робіт поточного контролю знань студентів

Можлива максимальна оцінка за певну форму роботи (завдання), балів		Рівень виконання			
		Відмінний	Добрий	Задовільний	Незадовільний
Огляд публікацій	3	3	2	1	0
Доповідь	4	4	3	2	0
Переклад публікацій	5	5	4	3	0
Підготовка тез на конференцію	15	15	0	0	0

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Березіна О.Ю. СМАРТ- спеціалізація для покращення умов життя домогосподарств: європейський досвід. Економіка і організація управління. 2018. № 4, с. 35-46. URL.: <file:///C:/Users/DELL/Downloads/6573-Текст%20статті-13202-1-10-20190528.pdf>
2. Берестецька О., Різник Н. Цифрова трансформація сфер життя як основа зростання соціальної цінності. Електронне наукове фахове видання «Соціально-економічні проблеми і держава». 2021. Вип 2(25). С. 393-404. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21bomzsc.pdf>
3. Візія Відновлення України: «Сильна європейська країна – магніт для іноземних інвестицій». URL.: <https://recovery.gov.ua/>
4. Гац Л. Оцінка пріоритетності розвитку економічних видів діяльності/ЛЄ Гац//Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Цифрова економіка як фактор інноваційного розвитку суспільства», 11 листопада 2020 року.—Т.: ТНТУ, 2020.—С. 9–10.
5. Гац Л.Є. Оцінка розвитку бізнесу за фінансовими індикаторами моделі дюпон. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»: зб. тез доповідей, 05 листопада 2021 р. / за заг. ред. О.В. Панухник. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2021. С. 92-95.
6. Мариненко Н. Діагностика секторів економіки на основі структурних зрушень в суб'єктах господарювання [Електронний ресурс] / Наталія Мариненко, Любов Гац, Людмила Артеменко // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2 (25). — С. 500 - 510. — Режим

доступу:

<http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21mnyvsg.pdf>

7. План післявоєнного відновлення України на період 2023 – 2032 рр. URL.: <https://prm.ua/ukraina-prezentovala-plan-povoiennoho-vidnovlennia-shcho-vin-peredbachaie-vartist-ta-terminy-realizatsii/>
8. Равський, Б. В., Берестецька, О. М. Розвиток цінностей як забезпечення особливості гостинності відпочинкового комплексу. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій». Тернопіль, ТНТУ, 2021. С. 115-116.
9. Сак, Т., Грицюк, Н. Бізнес-модель стартапу: сутність, види та можливості для застосування. Науковий вісник Полісся, 2022. (1(24)), 93–107. URL: <http://nvp.stu.cn.ua/article/view/274379/269522>
10. Смарт-спеціалізація є обов'язковою у системі стратегічного планування регіонального розвитку. URL.: <https://decentralization.gov.ua/news/10590>
11. Стратегії регіонального розвитку 2021-2027: що мають зробити регіони в цьому році, щоб вийти на якісно новий рівень стратегічного планування. URL.: <https://decentralization.gov.ua/news/10591>
12. Федулова Л. Бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємств торгівлі. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 3. с. 48-64.
13. Харченко Т.Б. Екологічна інноваційна діяльність як основа Сталого розвитку. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Том 32 (71). № 1, 2021. С. 26-31.
14. Цілі Сталого розвитку . URL.: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

Інформаційні ресурси:

1. Електронний навчальний курс в системі ATutor «Прикладна економіка». ID 4958. URL: <https://dl.tntu.edu.ua/tools/index.php>

2. Державна служба статистики України: статистична інформація. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Закон України «Про державне стратегічне планування». URL.: <https://ips.ligazakon.net/document/JF79B00A?an=>
4. Закон України "Про державні цільові програми». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text>
5. Закон України «Про засади державної регіональної політики».URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
6. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів „Актуальні задачі сучасних технологій“. URL:<http://elartu.tntu.edu.ua/browse?type=journalTitle&value=Збірник+тез+доповідей+VI+Міжнародної+науково-технічної+конференції+молодих+учених+та+студентів+„Актуальні+задачі+сучасних+технологій“>
7. Зелене завдання: як Україні знайти своє місце у кліматичній політиці ЄС. Київ, 2019. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2020/01/27/7105594/>
8. Міністерство розвитку громад та територій України: Стратегічне планування регіонального розвитку. URL.: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku>
9. Національна програма кластерного розвитку до 2027 року. Концепція. Орієнтири розвитку. Рекомендації. URL.: file:///C:/Users/DELL/Downloads/cluster_development_program%20v1.pdf
10. Програма економічного та соціального розвитку Тернопільської міської територіальної громади на 2022-2024 роки. URL: https://ternopilcity.gov.ua/app6/8_11_21-17122021.pdf